

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Contractu Et Sacramento Matrimonii

Bosco, Jean a

Lovanii, 1678

Concl. I. Obligationem indissolubilem Matrimonii instituit Deus ab initio, non quia omninò necessaria, sed quia maximè consona naturæ rationali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73432)

nisi propter poenam, ab uno Iudice imposita, delictum remaneret insufficienter puni- tum; quia alius iudex competens potest de novo cognoscere, & aliter punire. Hæc ille.

214. Reus crimi- nis mixti fori, prius per Iudicem secularem punitus, non est amplius

Et hinc, quia poena inflicta per secularem, censetur semper competens, & gra- uior ex jurisdictionis qualitate, reus crimi- nis mixti fori, prius per secularem iudicem punitus, non potest amplius per Ecclesia- sticum puniri, ut docet Sanchez sup. n. 8. cum Aliis, quos citat, dummodo poena cor-

poralis vel pecuniaria per secularem im- posita, non esset leuior, imponenda per Ec- clesiasticum.

Pœna, inquam, corporalis vel pecuniaria; quamvis enim excommunicationis poena, quam passim imponunt Ecclesiasti- ci, sit omni corporali grauior; at in hoc non est inter graves poenas computanda, cum potius medicinalis sit, quam afflicti- uæ. c. 1. de Sent. excom. in 6. Ita Sanchez. Eritque finis hujus Conclusionis & Sectio- nis. Sequitur autem

SECTIO XII.

DE INDISSOLUBILITATE MATRIMONII

1.

HActenus circa Matrimonii es- sentiam disputauimus, ut puta de materia & forma illius, qua- liter fit Sacramentum, & quo pacto per Procuratorem aut lites, ex errore vel metu, conditionatè & clandestinè celebrari possit: superest, ut disputemus de eisdem indissolubilitate, quæ in definitione exprimitur eâ particula: *Individuam vitæ consuetudinem retinens, seu: Fui perpetuum.* Et quamvis de hac perpetuitate, seu individua vitæ consuetudine, nonnulla in præcedentibus dixerimus; equidem pleniorẽ ejus explicationem in hunc locum reservauimus.

Duplex est indissolubi- litas Matrimo- nii.

Duplex porro est indissolubilitas, una quoad vinculum, quæ præcipua est, & maximè essentialis; altera quoad torum & habitationem. De hac tractabimus in se- quenti parte hujus Operis, ubi de diuortio; de priori verò hic tractatum aggredimur, & quærimus Primò: unde hæc indissolu- bilitas oriatur, & quo jure Matrimonio competat. Resolutio erit

CONCLUSIO I.

Obligationem indissolubilem Matrimonii instituit Deus ab initio, non quia omninò necessa- ria, sed quia maximè consona naturæ rationali.

2. Prior probatur ex Script. Matth. 19.

Matrimonium ab initio fuisse indissolubile ex se, id est, non dissolubile instar aliorum contractuum, ex solo beneplacito masculi & feminae, manifestè patet ex Scriptura Matth. 19. ubi Christus Phariseis, tentantibus eum, & dicentibus: *Si licet homini dimittere uxorem suam, quacumque ex causa?* sic respondit: *Non legistis,*

quia qui fecit hominem ab initio masculum & feminam fecit eos? Et dixit: Propter hoc dimittet homo patrem & matrem, & adheret uxori suæ, & erunt duo in carne una. Quæ res non sunt duo, sed una caro. Quod ergo Deus coniunxit, homo non separet. Unde dicit: Quid ergo Moyses mandauit dare uobis uelut quodammodo, & dimittere? At ille: Quoniam durities ad duritiam cordis uestris permisit uobis dimittere uxores uestras: ab initio autem non fuit sic. Dico autem uobis, quia quicumque coniu- serit uxorem suam, nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, mæchatur: & qui dimissam duxerit, mæchatur. Uel. 3. & sequentibus.

Et verò his uerbis: *Dico autem uobis &c.* satis aperte significat Veritas æterna, non solum esse illicitum uirò dimittere uxorem suam, aut mulieri uirum suum, id est, dissoluerẽ vinculum Matrimonii; sed etiam invalidum. Quippe si dissolutio foret ualida, jam non mæcharetur, immo nec fornicaretur, qui aliam uel alium duceret.

Nec obstat: quòd hic solum loquitur de uirò, dimittente uxorem suam, quæ causa est causa mulieris, dimittentis uirum suum, ut expressis uerbis significat Christus.

Marc. 10. v. 11. & 12. *Quicumque uir dimiserit uxorem suam, & aliam duxerit, ulterius committit super eam. Et si uxor dimiserit uirum suum, & alium nupsit, mæchatur.*

Ubi etiam, quod bene notandum est, omittitur illa particula: *Nisi ob fornicationem.* Eademque omittitur Lucæ 16. v. 18. *Omnia qui dimittit uxorem suam, & aliam ducit, mæchatur, & qui dimissam a uirò ducit, mæchatur.* Ob quam causam ex iustitia dicendis patebit.

Eandem indissolubilitatem docet Apostolus 1. Cor. 7. v. 10. & 11. *Qui Matrimonio iuncti sunt præcipi non ulla sed Dominus, uxorem a uirò non discedere, quòd si discesserit, manere inuictam, aut uirum*

B O N A
Sacramentum
patris
L I B R U S

suo reconciliari, Et vir uxorem non dimittat. Item Rom 7 § 2. & 3. Nam quæ sub viro est mulier, vivente viro, alligata est legi: si autem mortuus fuerit vir ejus, soluta est à lege viri. Igitur vivente viro, vocabitur adultera, si fuerit cum alio viro.

Sciè ergo Concil. Florent. in Decreto Eugenii, §. Septimum est Sacramentum, dicit: Tertium (bonum Matrimonii) indivisibile est Matrimonii, propter hoc, quòd significat indivisibilem conjunctionem Christi & Ecclesiæ. Quamvis autem ex causa fornicationis liceat tibi separationem facere, non tamen aliud Matrimonium contrahere fas est, cum Matrimonii vinculum legitime contracti, perpetuum sit.

Non ait Eugenius: Vinculum Matrimonii consummati, sed: Matrimonii vinculum legitime contracti, ut significaret utique, non solum Matrimonium consummatum; sed vel ratum dumtaxat esse indissolubile, cum & hoc significet indivisibilem conjunctionem Christi & Ecclesiæ; non quidem per unionem hypostatiam, quæ significatio competit soli Matrimonio consummato; verum per charitatem, quæ Christus semper dilexit suam Ecclesiam, & usque in finem indissolubilitatem eam diligit, de quo alibi plura diximus.

6. Hinc novissimè Concil. Trident. sess. 24. doctrinam de Sacramento Matrimonii sic incipit: *Matrimonii perpetuum indissolubilemque nexum, primus humani generis Parens divini Spiritus instinctu pronuntiavit, cum dixit: Hoc nunc ex ossibus meis, & caro de carne mea* &c. Concilium porrò hic loqui de solo Matrimonio consummato, undè constat? Enimverò generalem tradit doctrinam, ad eòque intelligendum generaliter de omni legitimo Matrimonio, nisi aliquid aliud obstat.

7. Dices: obstat, quòd Adamus manifestè loquatur de Matrimonio consummato, ibi: *Et erunt duo in carne una*; quæ etiam verba Christus Marth. 19. præmisit his verbis: *Quod ergo Deus conjunxit, homo non separet.*

Hinc Alex. 3. cap. Ex publico, de Convers. conjug. Quod, inquit, Dominus dicit, non licere viro uxorem suam dimittere, nisi ob causam fornicationis, intelligendum est, secundario interpretationem sacri Eloquenti, de his, quorum Matrimonium carnali copula est consummatum, sine qua consummari non potest.

Er eodem modo interpretatur hæc verba Christi D. Greg. Papa, & habetur cap. 19. 27. quæst. 2. *Sunt qui dicunt, Religionis causa conjugia debere dissolvi. Verum sciendum est, quia etsi hoc lex humana concessit, lex tamen divina prohibuit. Per se enim Veritas dicit: Quod Deus conjunxit, homo non separet.*

Ecce (inquit Sanchez lib. 2. disp. 13. n. 7.) qualiter intelligat eum locum de Matrimo-

nio consummato; cum ex illo probet, non licere conjugem ad Religionem tranfire, quod de Matrimonio rato esset hæreticum.

Resp. nemo negat, quin ille locus intelligi possit de Matrimonio consummato, sed Multi negant, debere intelligi de solo Matr. consummato. Nam ea verba, *Et erunt duo in carne una*, Chrysost. (teste Pontio lib. 1. c. 13. n. 6.) de affectu & amore interpretatur. Hieron. & Alii de unitate in prole. Alii, quia Eva formata est ex viro. Abulensis dicit, esse unam carnem, fictione juris, sicut testator & hæres, dominus & procurator. Cajetanus unam carnem dici vult unitate communitatis. Lippomanus in Genes. quia uterque haberet potestatem in corpus alterius per radicale dominium. Maldonatus, quia vir & uxor dicuntur una persona & unus homo; quoniam vir similis animæ, uxor similis corpori; & quemadmodum anima non separatur à corpore, quamdiu vivit, ita nec uxor à viro. Hæc Pontius.

Et prosequitur, dicens: Christum illo testimonio Genes. duo egisse, & removisse à Judæorum consuetudine, & repudium scilicet, & polygamiam. Quam Innocent. 3. in cap. *Gaudemus*, de Divortis, & Nicol. 1. ad Consul. Bulgarorum cap. 51. rejiciunt, dum expendunt, non dixisse, *Uxoribus*, sed, *Uxori*; & non, *Tres vel plures*, sed, *Duo*. Illa ergo verba: *Erunt duo in carne una*, quando de Matrimonio consummato tantum intelligerentur, ad excludendam polygamiam adducuntur à Christo; superiora autem ad removendum repudium, & ostendendam conjugalis vinculi firmitatem.

Ut enim observat D. Thom. ad Ephes. 5. triplicem conjunctionem inter virum & foeminam significavit illis verbis Adamus; per dilectionem, conversationem & copulam. Duas priores illis verbis; *Propter hanc relinquet homo patrem & matrem, & adhaerebit uxori suæ*. Quia enim per amorem & vinculum animorum, foeminæ junctus est vir, ideo relinquet parentes, ut habitet cum ea, juxta illud 3. Eisdæ cap. 4. v. 20. & 21. *Homo patrem suum derelinquit, qui nutrit illum, & suam regionem, & ad mulierem se conjungit. Et cum muliere remittit animam, & neque patrem meminit, neque matrem, neque regionem.* Tertiam verò conjunctionem indicavit illis verbis: *Et erunt duo in carne una*. Non ergo ex illis ultimis colligit Christus firmitatem Matrimonii, ut iste Auctor (Sanchez) contendit, & non probat.

Juxta quam interpretandi rationem, non mirum, si Pontifices illis verbis: *Erunt duo in carne una*, utantur, cum agunt de Matrimonio consummato. Ex eo tamen non efficitur, inde probasse Christum Matrimonii vinculum, aut tantum in Matrimonio consum-

8. Solvitur. *Varie explanationes ex SS. PP. horum verbo: Et erunt duo &c. Pontius.*

9. *Duo Christus egit d. verbis.*

10. *Triplex conjunctio per ea significatur ex D. Thoma.*

3. *Eisdæ.*

summato constituendam esse omnimodam indissolubilitatem. Haecenus Basilius.

11. Qui ibidem n. 8. longè verius existimat, testimonium illud universè de Matrimonio intelligendum, sive sit consummatum, sive non. Tum, quia Adamus ea verba protulit de omni Matrimonio, etiam ante consummationem, de quovis enim illa verba proferri possunt. Tum etiam; quia Eugenius 4. in Decreto illo, agens de Matrimonio, quod Sacramentum est, dixit, eo significari conjunctionem Christi cum Ecclesia, juxta Paulum ad Ephesios. 5. & tamen non agit de Matrimonio tantùm consummato, sed de omni, eùm ejus causam efficientem dicit esse consensum.

Tum præterea: quia si de consummato tantùm sermo esset, non inde probasset rectè Christus, in universum Matrimonium debere esse unius viri cum una uxore tantùm; sed solum id, quod consummatum est; atque idèd Matrimonium, quando contrahitur sine consensu ad copulam, imò cum opposito, posset esse cum duabus uxoribus, quia non sunt futuri una caro. At Christus universè probavit, Matrimonium, juxta primam sui institutionem, tantùm esse unius cum una. Ergo illa verba non sunt restringenda tantùm ad Matrimonium consummatum.

Quare cum illis verbis: *Erunt duo in carne una*, omnes illæ conjunctiones inter virum & uxorem significantur, & nulla earum determinat, ut comprehendatur omne conjugium, nunc Pontifices & Patres ad hanc aut illam conjunctionem respiciunt, & diversimodè accipiunt, quibus non negant, illa etiam Matrimonio non consummato convenire. Usquead huc Pontius.

12. Sed nunquid convincit intentum? Si non convincit, saltem ostendit, id longè verius esse; alioqui non video, ex qua alia Scriptura possit probari indissolubilitas Matrimonii rati præ aliis contractibus humanis: nam aliæ Scripturæ similiter exponi possent de Matrimonio consummato. Atque adeò Matrimonium ratum solo jure Ecclesiastico erit indissolubile, quod quàmvis Aliqui concedant, ut statim videbimus; tamen communis à Doctoribus negatur.

Quis insisterit indissolubilitati Matrimonii rati.
13. Dico ergo, indissolubilitatem, sive obligationem indissolubilem Matrimonii, quanta quanta est, tam Matrimonii rati, quàm consummati, ab initio Deum illis verbis instituisse, quibus instituit contractum Matrimonii, de qua institutione longè & latè egimus, ad mentem Doctoris Subtilis, Sectione 3. Conclus. 2. Videantur ibi dicta.

Quibus hæc insistendo, affirmo in primis, indissolubilitatem Matrimonii rati non oriri ex solo jure Ecclesiastico, eùm sic in Statu

innocentiæ non fuisset Matrimonium indissolubile; nam tunc nullum erat jus Ecclesiasticum.

Respondet Medina (inquit Sanchez lib. 2. disp. 13. n. 6.) lib. 5. de Sacramentis minimum continentia c. 88. tunc fuisse etiam voluntate & præcepto indissolubile, quod præceptum postea cessavit, cum licet fuerit repudium, donec Christus in lege Evangelica præceptum etiam de Matrimonio restituit. Docet hic doctor (teste Sanchio) sup. c. 89. & 73. in fine Matrimonium ratum solo jure Ecclesiastico esse indissolubile.

Probat: quia in lege nature si solvatur Matrimonium per repudium, quod tunc juxta Multos licitum est, per legem Evangelicam præceptum de Matrimonio rato non dissolvitur, sed enim Matth. 19. *Quod Deus conjunxit non separet*, intelligitur solum de Matrimonio consummato.

Eandem sententiam tenet Gratianus in *publico*, de Convers. conjug. reb. *matrum*, ubi sic ait: *Sed contra videtur, quod Matrimonium mandato Dei perficitur, & dissolvitur. Deinde ponitur. Sol. qd consummatum, quæ sit quoad Matrimonii essentiam, quæ sit facta in paradiso ab ipso Domino per conversationem animorum, quæ designat confirmationem fidelis animæ ad Christum: ut ibi. Et qd quædam consummatio quoad Sacramentum Christi ad Ecclesiam per incarnationem verbi Dei in vero virginali: quod designatur per illud Matrimonium, quod est carnalis copula consummatum, ut hic & sup. de Biga. Debitum, 27. q. 2. In omni. vel altem quoad hoc, quod imitari potest propositum Religionis. Lau. Notavit hoc Alanus, quod Matrimonium non consummatum sortitur naturam ex constitutione Ecclesiæ, idèd circa illud latissime patet Pape pro Vincentius dixit, quod Pape per dispensationem possit dissolvere tale Matrimonium, si statueret, quod per secundam Matrimonium raturaperetur primum, secus de consummato, quod ab ipso Domino naturam suam sortitur. Et idèd sola interpretatio circa illud pertinet ad Papam, non dispensatio, vel contrarietas interpretatio. Haecenus Glossa.*

Sed hæc sententia, cujuscomque rationumcumque sit, nam plures pro ea allegant Sanchez sup. nobis non placet. Et ibi R. respondeo ad Glossam. Si Matrimonium ratum non sortitur naturam suam ab ipso Domino, sed ex sola constitutione Ecclesiæ, ergo Matrimonium ratum non habuit naturam suam in paradiso, sive in statu innocentiæ, cum in eo nulla fuerit constitutio Ecclesiæ; ergo in illo statu non fuit Matrimonium ratum; nihil quippe potest esse sine natura sua. Velfi ibi fuit, sicuti revera fuit.

BIBLIOTHECA
SACRAMENTUM
MATRIMONII
RATI

jam habuit naturam suam ab ipso Domino, æquè ac Matrimonium consummatum.

Sed quæ isthæc natura? Non alia profectò, quam quæ solet explicari in definitione Matrimonii, in qua nulla fit mentio consummationis Matrimonii; sed tantum perpetui juris in mutua corpora ad consummationem seu usum Matrimonii. Ut proinde Matrimonium consummatum non differat essentialiter à Matrimonio rato; sed ad summum integraliter, de quo alibi disputavimus. Si ergo Matrimonium consummatum accepit suam naturam ab ipso Domino, etiam Matrimonium ratum. Unde ritè dixit Medina sup. Matrimonium in statu Innocentiæ fuisse indissolubile ex divina voluntate & præcepto.

16. Sed nunquid postea cessavit illud præceptum, quando licitum fuit repudium, ut sup. dicebat Medina? Respondeo 1. Multi docent, nunquam fuisse licitum libellum repudii; sed solum permixtum, tamquam minus malum, de quo inferius latius tractabimus. Respondeo 2. eo admisso, quòd aliquando fuerit licitus libellus repudii, cessasse pro illo tempore præceptum istud; non per revocationem legis, sed per dispensationem; neque enim constat, statim post peccatum primorum parentum repudium fuisse licitum, seclusà etiam consummatione Matrimonii, idque pro toto mundo; sed tempore veteris legis dispensavit Deus cum Israëlitis, propter rationes sibi cognitatas.

Atque ut etiam generaliter revocasset præceptum indissolubilitatis; non tamen nisi pro aliquo tempore, in sua divina providentia determinato. Illud autem tempus jam expirasse, saltem pro Matrimonio consummato, Omnes admittunt, propter dictum Christi Math. 19. *Quod Deus conjunxit, homo non separet.* Nunquid etiam pro Matrimonio rato?

17. Negat illa sententia ut vidimus; quia putat, Christum solum fuisse locutum de Matrimonio consummato. Et quamvis idipsum putet Sanchez; at tamen contra Medinam sustinet, etiam hodie Matrimonium esse indissolubile jure divino. Respondet autem ad argumentum Adversariorum: Fa-teor non inveniri locum expressum in Sacris litteris, ubi negetur repudium Matrimonii rati; habetur tamen ex traditione, ab initio nascentis Ecclesiæ, ob nullam dissolvi causam in lege nova, demptâ Religionis professione. Ita Sanchez suprà numer. 12. in fine.

Ego autem dico: si præceptum indissolubilitatis Matrimonii rati, statim post peccatum cessaverit; quia, secundum Medinam sup. in statu naturæ fuit repudium licitum, & nullo unquam retrò tempore revixit, aut

revivisset; quid erat opus illo præcepto pro statu Innocentiæ, in quo nullum erat omninò periculum repudii? Si ergo fuerit aliquod præceptum divinum in illo statu; estò cessaverit pro aliquo tempore, sive per revocationem, sive per dispensationem, planè existimo, hodie obligare, quando, saltem extraditione, ut ait Sanchez, constat, amplius repudium non esse licitum; nisi fortè ex speciali constitutione, aut dispensatione Ecclesiæ, aut particulari revelatione divina.

Sed nunquid hoc præceptum Dei merè positivum? Affirmat Abulensis (teste Sanchez sup. n. 5.) 1. Reg. c. 8. q. 97. initio, & q. 103. & 113. hoc solo fundamento, quòd statim post naturam lapsam fuerit repudium licitum usque ad legem Evangelicam, in qua Christus id prohibuit.

Porro Sanchez sup. n. 7. existimat 1. aliqualem inseparabilitatem esse de natura Matrimonii, & ita competere etiam Matrimonio rato de jure divino & naturali. Secundo, omnimodam indissolubilitatem non competere Matrimonio ex jure naturæ, nec ex ratione Sacramenti; sed ex significatione, quâ Christus evexit illud, ad significandam unionem indissolubilem Christi cum Ecclesia per carnem assumptam. Et quia, inquit, hæc significatio tantum convenit Matrimonio consummato, illud solum esse omninò indissolubile.

19. Probatur 1. non competere, ex jure naturæ; quia jus naturæ semper manet immutatum, & idem est apud omnes, & omni tempore; sed ante legem Evangelicam poterat per repudium dissolvi etiam Matrimonium consummatum, & post legem Evangelicam potest etiam dissolvi, quando est contractum in infidelitate, & alter conjux convertitur ad fidem; ergo signum est, non esse naturale.

Secundo: quia si consideremus Matrimonium, ut est in naturæ officium ad sobolem propagandam, ægrè potest reddi ratio, cur marito ob conjugis sterilitatem non liceat eam dimittere, aut aliam ducere: si ut est in remedium contra fornicationem institutum; cur uxor, perpetuo morbo laborans, quæ huic malo remedium non adhibet, non poterit dimitti? Ergo ad aliam rationem hujus omnimodæ indissolubilitatis, recurendum est.

20. Tertio: quia sapientissimi Ethnici, præclarissimi que juris naturalis investigatores, putabant licitum esse repudium; ut Romani, & Jurisconsulti sapientissimi existimabant, ex multis causis licere repudium.

Quarto: quia Math. 19. cum Christus dixit: *Qui dimissam duxerit, mæchatur:* Discipuli audientes hanc Matrimonii indissolubili-

18.

An fuerit merè positivum? Affirmat Abulensis.

Sententia Sanchez Matrimonium ex jure nature non esse omninò indissolubile.

19.

Probatur 1.

Secunda probatio.

20.

Tertis.

Quarta.

lubilitatem; quasi de re nova, & aliàs inaudita, scandalizati sunt & dixerunt: Si ita est, non expedit nubere; ergo signum est, non esse ex jure naturæ. Hactenus Sanchez.

21. Verùm, his non obstantibus, Basil. Pontius lib. 1. de Matr. c. 13. n. 1. asserit, Matrimonium per se & ex natura sua, seclusà quacumque lege positivà, esse indissolubile, & quantum est ex se; omnimodam firmitatem & indissolubilitatem habere, ita ut nulla ei ab extrinseco aliquo firmitas accedat.

Et n. 3. sic scribit: Contractum hunc ex natura sua ita postulare perpetuitatem, ut sine ea Matrimonii natura consistere nequeat, aded planum est, ut à nullo Catholico negari posse videatur, nisi abjectè nimis de Matrimonio sentiat; Contractus enim hic ex natura sua est mutui & reciproci amoris, ex jure naturali ortum habens, ad propagationem generis humani.

Unde perpetuitatem exigit; tum, ut ardentior sit amor inter conjunctos conjuges; tum, ut fidelior sit bonorum administratio; tum, ut recta sit filiorum educatio; tum, ut minor sit occasio dissensionum, ardentiorque dilectio inter affines conjugum; tum denique, ut adulteriis magis præcideretur causa, quæ frequentius evenirent, si liceret dimittere; tum, quia sic non certus agnosceretur pater, quo tolleretur religiosa filii educatio, everteretur debita parentibus reverentia, turbaretur bonum, paxque publica. Quis enim filium jam natum educaret, si verus ignoraretur parens? Quomodo cogeretur alere, quos non genuit? In omnibus autem necessariis ad finem, conditio debet accipi secundum exigentiam finis, ut inquit Aristoteles 2. Phys. text. 78. Hæc ille.

Benè optimè pro nostra Conclusionem, quæ dicit, hanc perpetuitatem maximè consonam esse naturæ rationali, & idèd à principio naturæ, hominibus à Deo fuisse inspiratam; sicuti præcepta quædam Decalogi, non quidem omninò necessaria sunt ad honestatem rationalis creaturæ, sed tamen maximè consona, & idèd à principio naturæ, Angelis hominibusque inspirata, ut sunt præcepta 2. tabulæ (excepto fortè illo, de non mentièdo) in quibus proinde Deus potest dispensare, uti etiam, secundum Pontium, & alios omnes Auctores, potest dispensare in perpetuitate Matrimonii.

Atque hæc est sententia Scoti 4. dist. 26. q. 1. n. 7. ibi: Et ex hoc patet solutio cujusdam questionis; an talis obligatio (perpetua Matrimonii) sit de lege naturæ, quia (sicut dictum est sup. dist. 17.) proprièssimè de lege naturæ est principium practicum per se notum, & conclusio demonstrativè descendens ex tali principio: secundario autem de lege naturæ, est verum evidenter consonum talibus principiis & conclu-

sionibus, licet non necessariè sequenti, & hoc modo marem & feminam obligari (indissolubiler) ad finem prædictum, est de lege naturæ, ut patet ex dictis. Hæc ille.

Et eod. n. in principio sic ait: Separata alia circumstantia; scilicet, quod per se non sibi invicem ad istum finem vinculo indissolubili obligari, honestum est. Hoc probatur ex præcedenti, quia si determinatio ad communiendum, & mutuò servendum, valet ad detinendum proli educationem, & ad bonam familiæ civitatis, multò magis ad hoc valet per se ad hæc determinatarum personarum amorem; non autem perpetuo ad hæc valet, propter multas occasiones, & dissensionem occurrentes, nisi ad talem adhesionem esse finem vicem vinculo indissolubili obligatæ.

Est èdò, quòd non possit prædicta determinatio (quæ principalis est in isto articulo) simpliciter necessaria ex ratione naturæ, ut patet; probatur tamen sic: scilicet, quod marem & feminam sic obligari ad hæc indissolubiler) ad talem finem (scilicet ad procreandam prolem & detinendam) est honestum & rationi naturæ consonum. Hucusque Scotus.

Qui propterea citatur pro ista sententia, quæ asserit, Matrimonium esse indissolubile ex jure divino naturali & positivo; & merito quidem, si benè intelligatur, videlicet, non pro diversis juribus, sed pro uno, quod vocari potest naturale positivum, sive, ut alibi dixi, naturale late dictum, id est, positivum maximè conforme naturæ, id est, quàmvis non omnimodè necessarium; & hoc solum probant rationes Pontii & Alchorum apud Sanchez sup. n. 4.

Matrimonium (inquunt) à sua primariè institutione est indissolubile, ut constat ex c. un. de Voto in 6. ibi: Nos aptè considerantes, quòd voti solemnitas ex sola consuetudine non potest tolli, & in ratione Ecclesiæ est inventa: Matrimonium vero est vinculum ab ipso Ecclesiæ capite institutum, & ab ipso Innocentiæ instituentem, unionem & indissolubilitatem accepit &c. Et ex Tridentinæ de Matrim. statim in principio: Matrimonium perpetuum &c. vide sup. Et tamen tunc nullum erat præceptum Ecclesiasticum, indèd clarè ibi dicitur esse divinum; nec est aliud quòd divinum positivum, nisi de abstinendo ab arbore verita; ergo est præceptum divinum naturale de indissolubilitate, hæc illi.

Sed quis non videt, hoc argumentum solum probare nostram Conclusionem? scilicet, esse præceptum divinum non mare positivum, quale erat præceptum de abstinendo ab arbore verita; sed quòdammodo naturale, quia maximè consonum naturæ rerum.

B. O. S. C. Sacramentum Matrimonii

Oppositum docet Pontius.

Probat.

22. Quare verum est perpetuum.

23. Hac perpetuitas est maximè consona naturæ rationali.

Est sententia Scoti.

27. Argumentantur 2. quod competit alicui ex sua definitione, competit naturaliter; est enim aut quidditas, aut propria passio; sed indissolubilitas competit Matrimonio raro & consummato ex sua definitione; ergo &c.

Planè competit ei ex sua definitione, juxta quod institutum est à Deo, non juxta illud, quod potuisset institui, si Deus voluisset. Cur enim, sicut statim post peccatum cessavit præceptum divinum, ut Quidam volunt, aut certè Deus dispensavit cum Judæis in illa indissolubilitate, ut Pontius & Alti admittunt; cur inquam eadem aut simili ratione, non potuisset Deus instituire à principio Matrimonium, ut esset solubile instar aliorum contractuum de consensu contrahentium, juxta c. 1. de Reg. juris: *Omnis res per quascumque causas nascitur, per easdem dissolvitur?*

Scio Gloss. ibi, verb. *Omnis res*, dicere: *Fallit hæc regula sup. de Baptis. Majores; Item in Matrimonio, quod solo consensu contrahitur, 2. q. 2. Sufficit: Sed solo dissensu non solvitur, 3. q. 7. Licet. Sed quæ ratio, nisi Voluntas divina, quæ quando voluit, & quousque voluit, reddidit Matrimonium insolubile, id est, fecit, ut per consensum contrahentium non posset dissolvi; quando autem voluit, & quamdiu voluit, fecit illud solubile?*

28. Respondet Pontius sup. n. 2. obligationem, quæ ex natura sua perpetua est, non minui intrinsecè; neque illi obviare, quod à supremo Domino dissolvi posset. Neque ex eo, quod decreverit supremus Dominus in aliquo casu dissolvere, nativam firmitatem minui, vel reddi minus firmam naturam suam; sicut neque ex eo, quod disposuerit non dissolvere, augeri firmitatem.

Nonnulla, inquit, hujus rei exempla sunt, in omnium doctrina certissima. Status enim ex natura sua perpetuam firmitatem exigit, adeo ut si firmitas desit, status ratio corrumpat necesse est, ut Theologi docent cum D. Th. 2. 2. q. 188. a. 4. Adde; statum Religiosum ex se, ex suaque natura esse omninò perpetuum, & tamen Pontifex auctoritate, à Deo accepta, potest eum dissolvere. Votum etiam absolutum ex se perpetuum est, quàmvis à Pontifice eadem auctoritate dispensetur. Hoc autem non est, statum Religionis aut votum, non esse omninò perpetuum ex se, sed de se esse perpetuum, per accidens autem temporale. Quòd ergo Matrimonium vel favore Baptismi, vel favore Religionis dissolvatur auctoritate divinâ, non obstat, quò minus ipsum Matrimonii vinculum, quantum ex ejus natura est, sit omninò indissolubile.

29. Neque ob id dicendum est, Matrimo-

nium non consummatum minus indissolubile; cum etiam consummatum auctoritate Dei posse solvi, indubitatum sit, & ostendunt ea, quæ de lege repudii in lege veteri dicemus, infra suo loco. Quis enim dubitet, potuisse Deum relinquere etiam in nova lege repudii formam, eamque licitam, stante etiam ratione Sacramenti, sicut olim in populo Judaico atque Gentili fieri licebat?

Cum ergo quævis dissolubilitas sit tantum ab extrinseca potestate Dei, & conveniat Matrimonio ab extrinseco; non potest ob id dici Matrimonium aliquo modo solubile, quantum est ex se, neque ejus firmitatem esse ob id diminutam, neque Matrimonium consummatum ex se magis insolubile, quàm non consummatum; cum integra & essentialis Matrimonii ratio ita consistit consensu sine concubitu, ut concubitus nullo modo pertineat, neque ad essentialitatem, neque ad integritatem, aut complementum Matrimonii. Igitur ex se, & ex sua natura conjugium omninò insolubile est; solubile autem ab extrinseco, ut de voti obligatione, & status Religiosi vinculo, dicebamus. Usqueadmodum Pontius.

Respondetur: ex his tantum sequitur, quod superius diximus; scilicet, Matrimonium, ut jam institutum à Deo, esse insolubile; sicut etiam status Religiosus, & votum absolutum, secundum præsentem dispositionem Dei aut Ecclesiæ, de se perpetua sunt; si tamen Deus noluisse votum absolutum acceptare pro semper, sed pro aliquo solum tempore, non fuisset ex se perpetuum; & tamen absolutum, quantum est ex parte votantis. Et consimiliter dici posset de statu Religioso, si Ecclesia vel Superior Religionis noluisse acceptare vota solemnia pro perpetuo, sed solum pro aliquo determinato vel indeterminato tempore, jam status Religionis non foret ex se perpetuus; tametsi Religiosus vellet se pro semper obligare. Patet: quia hodie sunt aliqui Religiosi, quorum status non est perpetuus, sicut aliorum Religiosorum, quidquid ipsi intendunt, vel non intendunt; quia videlicet, ita eorum vota acceptantur, ut tamen à Superioribus possint dimitti.

Sic igitur, si Deus noluisse vinculum Matrimonii esse insolubile; quantumcumque conjuges intendissent se indissolubiliter obligare, mutuo tamen consensu potuissent vinculum illud solvere. Undè Scriptura indissolubilitatem non refert in consensum conjugum; sed in acceptionem Dei dicens: *Quod Deus conjunxit, homo non separet.* Ergo non præcisè ex natura rei, sed ex institutione divina, maximè conformi naturæ Matrimonii, oritur illa indissolubilitas,

T t t t

tas,

Matrimonium consummatum potest solvi auctoritate Dei.

30. Matrimonium ut jam institutum, est insolubile.

Si Deus voluisset, fuisset solubile.

tas, tam in Matrimonio rato, quam in consummato.

Aliud exemplum ad idem propositum adfert Pontius sup. n. 13. dicens: Theologi docent communi sensu, Angelum & animam rationalem ab intrinseco incorruptibilem esse; quia nullâ facultate naturæ interire potest, licet destrui à Deo omnium Auctore possit. Ergo quod Deus, qui rerum omnium Dominus est, jure agens supremi Domini, hujus uxoris mihi usum ad tempus conferat vel auferat; non tollit, quod minus ex se Matrimonium insolubile sit; quandoquidem nulla vis est in rerum natura, quæ possit dissolvere.

Respondetur, disparitatem esse; quod Angelus & anima rationalis sint entia physica talis naturæ, ut nihil sit, quod naturaliter possit eam destruere: at verò vinculum Matrimonii est ens aliquod morale, similis naturæ cum vinculis aliorum contractuum; ac proinde per illas causas, per quas nascitur, possit destrui, sicut alia vincula; nisi aliter à Deo esset ordinatum, vel potius, nisi aliter à Deo ille contractus esset institutus.

Ex quo infertur: vinculum Matrimonii consummati, non magis ab intrinseco esse insolubile, quam vinculum Matrimonii rati; sed propter majora inconvenientia, quæ possent sequi ex dissolutione Matrimonii consummati, noluit Deus, ut posset solvi, nisi per conversionem conjugis infidelis.

Audiamus Doct. Seraphicum 4. dist. 27. a. 3. q. 1. *Respondeo dicendum, quod Matrimonium (consummatum) est insolubile, extremis manentibus; sed ipsi corruptis, vel eorum altero, solvitur; quia non manet ligatio, nisi etiam maneat, quæ ligatur. Extrema autem sunt destructiva, quia sunt extrema ratione sexuum, non animorum; & quia sexus respicit dispositionem a parte corporis, & ita vitam corporalem; dico, quod rectè Matrimonium dicitur vinculum insolubile, sed non perpetuum. Ratio autem hujus insolubilitatis dispositivè venit ab ejus significatione; quia significat unionem indissolubilem, scilicet Christi & Ecclesiæ secundum conformitatem naturæ; sed effectivè venit ab institutione, quia sic Deus instituit, ut amplius non solvantur, dum vivunt.*

Si objicias: Omnis effectus, cujus causa est dissolubilis, ipse est dissolubilis. Sed causa Matrimonii est mutus consensus, & ille est dissolubilis; ergo &c. Resp. D. Bonavent. Non est tota causa Matrimonii: unde si esset tota causa, bene objiceret; sed ulterius est ibi divina institutio. Verumtamen illud non bene solvit pro eo, quod si duæ causæ concurrunt ad eundem effectum, alterâ destructâ non manet effectus; & ideo si ad Matrimonium cum institutione divina concurrat consensus, videtur

&c. Dicendum ergo, quod est introducens tantum, & introducens & conservans. Quod ergo dicitur, quod si destruitur causa, & effectus; verum est de conservante, non est autem verum de introducente tantum. Consensus autem cum illâ introducit, non conservat; & illi ipso desistente, non desinit.

Si inites: Vir tenetur uxori ex ratione Matrimonii reddere debitum; sed ex mutuo consensu possunt se perpetuo absolvere similiter ex mutuo consensu Matrimonium dividere. Similiter ex lege Matrimonii tenentur in simul cohabitare, & tamen possunt diversas Religiones ex communi consensu intrare, ergo &c.

Resp. Doctor Seraphicus ibidem: *Dicendum, quod illud est in potestate conjugum, quia uterque habet potestatem super seipsum alterius; & quoniam uterque potest seipsum renuntiare, inde est, quod solutio & desinit solutio potest dividere; non sic tamen, quod Deus instituit, quod tenet rationem Sacramenti.*

Ecce quomodo S. Bonaventura insolubilitatem Matrimonii consummati conjugum, non ex ratione Sacramenti, aut legitimitatis præcisè; sed maxime ex institutione Christi.

Rogas, quid sentiat de insolubilitate Matrimonii rati? Ibidem q. 2. scribit in hæc verba: *Quod tale Matrimonium sit insolubile, ostenditur; quia determinatum est in jure, quod si quis per verba de presenti consentiat in aliam, & post in aliam consentit, & carnaliter cognoscit, quod ad primum recesserit, est; ergo primum vinculum sui insolubile, cum non solvatur per Matrimonium consummatum. Item hoc ipsum ostenditur per dispositionem Matrimonii. Est maris & femine legitimus consensus, individuum vitæ consuetudinem retinens. Item quod Dominus dixit Matrim. Quod Deus conjunxit, homo non separet, aut intelligitur, quod per conjugationem animorum, aut corporum. Quod animorum, quia illa copula sanctior est, & ita intelligitur, videtur quod quoad animum sit irrevocabile. Item Matrimonium significat unionem ad conjunctionem animorum, & conjunctionem Dei & Ecclesiæ. Sed Ecclesia semel Christo desponsata nunquam separatur, nec separatur, ergo nec illud Matrimonium. Hæc ille.*

Et post aliquas objectiones sic ait in corpore. *Respondeo dicendum, quod insolubilitas consummati Matrimonii, non tantum est consummatum, sed etiam ratum; & propter hoc consummatum est, quia quandam insolubilitatem, licet minorem, quam Matrimonium consummatum, habet; habet tamen sibi competentem, sicut & illud.*

Interrogas Doct. Seraphicum, in quo consistat illa minor insolubilitas? Sic ait: *(inquit ille) vinculum Matrimonii consummati*

31. *Exemplum Pontii de incorruptibilitate Angeli.*

Ostenditur disparitas.

32.

Declaratur insolubilitas Matr. consummati ex D. Bonav.

33. *Objectio.*

Solvitur.

B. O. S. C.
Sacramentum
pari

Indissolubilitas
matrimonii ex
naturam.

matrimonium est insolubile viventibus extremis vita corporali, nec solvitur nisi morte corporali, sic nec Matrimonium, in quo est conjunctio mentium & animorum, potest solvi, nisi homo moriatur spiritualiter huic mundo, sive operi carnis; & hoc fit intrando Religionem, & emittendo votum solemne castitatis. Ex tunc enim solvitur tale Matrimonium, ex quo spiritualiter moritur. Et hoc probatur per illam decretalem Alex. de Convers. conjug. Ex parte tua. Concedendum est igitur, Matrimonium illud esse insolubile suo modo, cum sit Sacramentum; nec separatur ab homine, sed à Deo, cui solemne continentie votum promittitur. Hactenus S. Bonavent.

Igitur minor illa insolubilitas Matrimonii rati, & major insolubilitas Matrimonii consummati, in eo consistit, quod Matrimonium ratum in aliquo casu possit solvi, in quo non solvitur Matrimonium consummatum, puta per solemnem professionem in Religione approbata. Sicut etiam Matrimonium consummatum fidelium majorem habet insolubilitatem, quam consummatum infidelium; quia hoc solvi potest per conversionem unius ad fidem, altero nolente cohabitare.

37. *Qua causa efficiens majoris insolubilitatis Matrimonii consummati.*
Et verò quæ causa efficiens tantæ indissolubilitatis? An forte ratio Sacramenti? Sed illa etiam invenitur in Matrimonio rato fidelium, & non invenitur in Matrimonio consummato infidelium, quando uterque ad fidem convertitur. An fortassis significatio conjunctionis Christi cum Ecclesia per unionem hypostaticam? Sed neque hæc invenitur in Matrimonio consummato infidelium quando uterque convertitur ad fidem. Ut etiam non reperitur in Matrimonio bigami cum 2. uxore, & tamen non propterea habent minorem insolubilitatem.

Insolubilitas
matrimonii ex
naturam.

Affero (inquit Pontius sup. c. 14. n. 6.) cum Matrimonium consummatum est, convenire illi significationem conjunctionis per unionem hypostaticam proximè & directè; & tunc Matrimonium dici insolubile in insolubilitate quadam extrinseca, in hoc sensu, quod semel consummato Matrimonio, cessat etiam alter casus ex his, in quibus disposuit Christus, ut dissolveretur Matrimonium, scilicet favore status Religiosi; quæ insolubilitas extrinseca est, nihil addens, neque diminuens intrinsecam firmitatem; cum tamen potuisset Deus instituire, ut etiam Matrimonium consummatum dissolveretur favore Religionis, si vellet, non obstante ratione Sacramenti, & significatione ejus unionis: sicut illis non obstantibus Matrimonium fidelis non consummatum dissolvitur favore status Religiosi. Et juxta eorum sententiam, qui dicunt

cunt ejusmodi significationem convenisse omni Matrimonio, etiam ante Christum, & in veteri lege, non obstante eâ significatione unionis hypostaticæ, dissolvebatur libello repudii interveniente.

Ea igitur significatio non efficit, sed signum à posteriori est, ex quo colligimus, eam extrinsecam solubilitatem cessasse. Atque hujus significationis maximè habetur ratio in bigamia. Nam ea inducitur defectu Sacramenti, id est, conjunctionis per unionem hypostaticam unius sponsi cum una sponsa, appellaturque ab Innoc. 3. in cap. *Debitum*, de Bigam. defectus Sacramenti. Et idem etiam dixit Aug. bigami Matrimonia deficere à mensura Sacramenti. Maneat ergo, Matrimonium naturâ suâ esse vinculum perpetuum indissolubile, solumque à Deo solvi posse, à quo quodcumque tam consummatum, quam non consummatum dissolvi potest. Hactenus Pontius.

Qui licet non per omnia placeat, ut patebit ex infra dicendis, tamen in hoc displicere non potest, quod neget cum D. Bonav. sup. indissolubilitatem Matrimonii consummati effectivè provenire ab ejus significatione; sed magis ab institutione seu voluntate Dei. Quid ergo est significatio? Dispositio quædam, ut loquitur D. Bonav. sup. seu, ut ait Pontius, signum aliquod à posteriori, ex quo colligimus eam extrinsecam solubilitatem cessasse. Et secundum hæc intelligo D. Aug. & alios SS. PP. quando videntur ex significatione Matrimonii consummati colligere majorem ejus indissolubilitatem.

39. *Explicatur Eugen. 4. ex Pontio.*
Quo etiam modo intelligendum, quod habet Eug. 4. in suo Decreto, ibi: *Terminus (bonum Matrimonii) indivisibilitas Matrimonii, propter hoc quod significat indivisibilem conjunctionem Christi & Ecclesie.* Ubi loquitur non de solo Matrimonio consummato, sed etiam rato fidelium.

Tantum enim vult (inquit Pontius sup. n. 4.) hoc bonum, quod reperitur in Matrimonio baptizati, esse indissolubilitatem; non quamcumque, eam enim ex sua natura habet, sed extrinsecam tantum; quia scilicet cessat jam casus ille dissolutionis Matrimonii in favorem baptizati, cujus signum est, ea conjunctionis Christi & Ecclesie significatio, quæ convenit Matr. eo ipso, quod est vinculum hominis baptizati. Nusquam autè neq; Concil. neque Aug. in eam significationem tantum retulere indivisibilitatem Matrimonii; sed illam, quam non habet Matrimonium infidelium consummatum, quod in favorem baptizati dissolvi potest divino jure; quæ insolubilitas extrinseca tantum est, & neque auget neque minuit naturam insolubilitatem Matrimonii. Hæc ille.

T r t t t 2 At-

38. *Hæc significatio non efficit, sed est signum à posteriori.*

39. *Explicatur Eugen. 4. ex Pontio.*

40.
Vri & Alii
qui similiter
loquuntur.

Atque in hoc sensu (prosequitur n. 5) cum ista significatio soleat appellari Sacramentum, latè sumptà voce Sacramenti, accipio eos, qui dicunt absolute Matrimonium insolubile ratione Sacramenti. Nam insolubilitatis nomine intelligunt hanc insolubilitatem extrinsecam; & nomine Sacramenti intelligunt, non Sacramentum strictè dictum, sed quatenus arcanam hanc significationem habet.

S. Aug. hanc
significatio-
nem sæpe
appellat Sa-
cramentum.

Audite D. Aug. lib. i. c. 10. de Nupt. & concupit. Quoniam sanè non tantum fecunditas, cujus fructus in prole est, nec tantum pudicitia, cujus vinculum est fides; verum etiam quoddam Sacramentum nuptiarum commendatur fidelibus conjugatis. Undè dicit Apostolus: Viri diligite uxores vestras, sicut Christus dilexit Ecclesiam: hujus procul dubio Sacramenti res est, ut mas & femina connubio copulati, quamdiu vivunt, inseparabiliter perseverent, nec liceat, excepta causa fornicationis, à conjugè conjugem dirimi. Hoc enim custoditur in Christo & Ecclesia, ut vivens à vivente in æternum nullo divortio separetur. Cujus Sacramenti tanta observantia est in civitate Dei nostri, in monte sancto ejus, hoc est, in Ecclesia Christi, quibusque fidelibus conjugatis, qui sine dubio membra sunt Christi, ut cum filiorum procreandorum causa, vel nubant feminae, vel ducantur uxores, neque sterilem conjugem fas sit relinquere, ut alia secunda ducatur.

Et lib. de Bono conjugali c. 7. inquit: Quod tamen (scilicet alteri nubere) si non licet, sicut Divina regula præscribere videtur, quem non faciat intantum, quid sibi velit tanta firmitas vinculi conjugalis? Quod nequaquam puto tantum valere potuisse, nisi alicujus rei majoris, ex hac infima mortalitate hominum, quoddam Sacramentum adhiberetur, quod deserventibus hominibus, atque id dissolvere cupientibus, inconcussum illis maneret ad pœnam. Et verò quid aliud illis inconcussum maneret, nisi arcana significatio conjunctionis Christi cum Ecclesia? Illam ergo Aug. intelligit nomine Sacramenti.

41.
Sic etiam
accipitur
Catechismus
Pii V.

Sic etiam accipio (inquit Pontius sup.) Catechismus Pii 5. part. 2. c. 8. q. 11. ibi: Quamvis enim Matrimonio, quatenus natura est officium, conveniat, ut dissolvi non possit, tamen id maxime fit, quatenus est Sacramentum, id est, quatenus significat conjunctionem Christi cum Ecclesia.

Itaque, secundum Pontium, cuilibet Matrimonio, sive infidelium, seu fidelium, tam rato, quam consummato, ex natura rei sua competit insolubilitas, quæ intrinseca dici potest, & nullo casu amittitur; præterquam alia extrinseca provenit Matrimonio fidelium ratione Sacramenti regenerationis, aut significationis conjunctionis Christi

cum Ecclesia per unionem hypostaticam. Sed hanc naturalem & intrinsecam insolubilitatem, secluso omni jure positivo divino, negat Sanchez, ut sup. vidimus, propter plures rationes, quibus etiam Pontius sup. c. 13. n. 13. & sequentibus conatur satisfacere. Ad 1. supra audivimus respectum nem, quæ ibi à nobis expensa fuit.

Ad id, quod secundo loco adductum Sanchez; scilicet, ægrè posse reddi rationem si Matrimonium spectetur, ut est ad solvendum procreandam, cur non possit dissolvi in sterilitate, cur non possit dirimi ob ægritudinem Respondet Basil. n. 14. per ea, quæ acciderentario eveniunt, non dissolvi Matrimonium. Si enim adhuc in humanis legibus spectetur, quod plerumque est, à fortiori in naturali lege.

Adde; quando in aliquo Matrimonio, qua ratio non militat, minorumque alius, ex quibus etiam insolubilitas deducitur. Unde in sterili Matrimonio, in quo non est officii natura, est remedium sterilitatis, cur non possit dirimi ob ægritudinem? Respondet Basil. n. 14. per ea, quæ acciderentario eveniunt, non dissolvi Matrimonium. Si enim adhuc in humanis legibus spectetur, quod plerumque est, à fortiori in naturali lege.

Adde; ex mutuo amore transferri dominium corporis, quod ex se proprium est, & radix etiam copulæ carnalis, licet per accidens aliquo impediatur casu: ratio autem insolubilitatis annexa est illi translationi dominii ex amore mutuo, quæ perpetuitatem exigit ex genere suo. Hæc ille.

Sed hoc est, quod queritur; an translatio dominii proprii corporis ex amore mutuo, non possit ex mutuo consensu dissolvi, secluso quocumque alio extrinseco; sicut potest dissolvi translatio dominii alterius. Hoc ergo probatum oportuit, non solum.

Probat, inquit, ab absurdo, quod non potest fornicatio non esse illicita, ut non potest quies vir accedere ad foemina, postea dicitur pro illo tempore dare potestatem & dominium corporis, sicut & femina recipit, inde accessus esset ad suam pro eo bono tempore, ut pater; supposito, quod post istum illum jam transactum, possent illud benevolentium Matrimonium dissolvere, quod manifestum esset inconveniens, & contra bonam proli & propagationis. Ita Dicitur h. tit. 2. n. 352.

Et prosequitur, dicens: Non potest hoc inconveniens Caramel in sua Theologia moralis, alioquin doctissima, qui hæc contendit probare lib. 3. n. 1600. Si Deus fornicationem non interdixisset, non esset malum nec peccatum. Quod tamen plerique, aut forte

omnes Catholici, averfantur. Quod si non bene audiebat Durandus olim, & Martinus de Magistris, fatentes peccatum esse, sed non mortale; quid dicit tanta Theologorum caterva, si aliquis diceret naturam suam non esse peccatum?

Certe homines, non solum rudes & barbari, sed culti & sapientes Gentilium, potuerunt & poterunt excusari; imò in lege naturae ante legem scriptam, imò & post legem scriptam (quae solum fuit pro determinata gente Israelitica) poterant ignorare. Imò non constabat illis de prohibitione Dei comparatione ipsorum; atque adeo non solum repudium, sed quavis conjunctio, saltem soluti cum soluta, etiam pro una vice, potuit illis licere; non ex ignorantia vel errore, sed absolute; quia nulla lex positiva (etiam divina) obligat sine sufficiente intimatione & notitia illius; hujus autem legis (si naturae rationali opus ex se non dissonat) quotusquisque Gentilium, etiam eorum, qui satis erant exculti, habebant olim notitiam, aut hodie habent? Hucusque Dicastillo.

45. Quidquid sit de hac doctrina Caramuelis, quam hic nolo discutere; quæro tantum, an Deus possit dispensare in perpetuitate, seu indissolubilitate Matrimonii? Omnes unanimi ore respondent affirmativè, etiam Pontius & Dicastillo.

Interrogo rursùm: Dispenset Deus mecum, num idè fornicatio erit mihi licita? Minimè, quia fornicatio est copula cum non sua; undè ego sic dispensatus, adhuc potero peccare vero peccato fornicationis, si accedam ad foeminam, sine animo dissolvendi prius Matrimonium, & novum cum ea contrahendi.

46. Et verò ubi scriptum est, Deum non posse dispensare in præcepto non fornicandi? Omnino posse dispensare, docet Scotus, & omnes ejus discipuli, & alii Theologi complures. Quàmvis ergo fornicatio ex natura sua mala sit; non sic tamen, quin Deus possit illam reddere licitam; ac proindè, estò concederemus, uti & concedimus, Matrimonium ex natura sua esse indissolubile; non sic tamen, quin Deus possit illam indissolubilitatem tollere; & idè non est indissolubile, sine omni præcepto positivo, superaddito naturae Matrimonii. Sicuti etiam fornicatio non est peccaminosa, sine omni præcepto positivo, superaddito naturae illius actus. Nec aliud voluit Caramuel supra.

47. Sed nunquid ex hac doctrina bene inferitur: ergo etiam sapientes Gentilium potuerunt & poterunt excusari, non solum ex ignorantia, sed absolute à peccato fornicationis? Non puto: quippe etiam lex naturalis latè dicta scripta fuit in cordibus

hominum; describitur quippe, lex divina positiva, à principio creaturæ Angelis, hominibusque inspirata, propter summam ejus convenientiam cum natura rationali. Igitur excusari non poterunt, nec possunt Gentiles à peccato fornicationis, nisi per ignorantiam invincibilem eo modo, quo possunt excusari veri Christiani & Catholici, & olim Judæi poterant excusari. Igitur propter hanc rationem Dicastillonis ab absurdo, non est recedendum à nostra Conclusione.

Videamus jam; an ratio ejus à priori cogat recedere. Est autem talis: Matrimonium naturam suam ordinatur, tum ad propagandam prolem; tum ad bene illam instruendam & educandam; sed si Matrimonium dissolvi posset, esset contra prædicta bona, ut ex se patet, ordinariè loquendo; nam quod aliquando possent ejusmodi inconvenientia vitari, per accidens est: ergo indissolubilitas est contra naturam Matrimonii, naturam suam ordinari in prædicta bona. Cùm ergo natura sua talia bona postulet, etiam naturam suam postulat indissolubilitatem; & aliter factum, non solum est illicitum, sed invalidum. Nec Deus dedit potestatem transferendi dominium, nisi perpetuè. Hæc ille.

48. Et hinc Greg. 9. cap. fin. de Condit. appof. inter conditiones repugnantes substantiæ Matrimonii, etiam solum rati, hanc inter alias exprimit: *Contrabo secum, donec inveniam aliam, honore vel facultatibus divorem*, utpote repugnantem ejus indissolubilitati. Ergo indissolubilitas est de substantia Matrimonii.

Sed neque hoc argumentum quidquam probat, præter nostram Conclus. scilicet, naturam seu substantiam Matrimonii postulare indissolubilitatem, prout hic contractus substat Divinæ institutioni, ut patet ex supradictis.

49. Deinde; Coninck hic disp. 26. n. 25. inquit: etsi rationes, quæ ex fine Matrimonii tumuntur essent firmissimæ; tamen solum probarent, Matrimonium illicite dissolvi utriusque consensu, nullo autem modo probarent, invalidè id fieri. Nam eadem omnia dicta mala, sunt magis nata sequi ex Matrimonio Catholici cum perversa hæretica, aut apostata à fide; & longè magis hæc conjunctio repugnat bonæ prolis institutioni, & paci domesticæ, quàm polygamia, vel Matrimonii indissolubilitas, & tamen illud Matrimonium validè, licet illicite contrahitur.

Respondet Dicast. sup. n. 359. ea damna, si sequantur ex tali Matrimonio, omnino per accidens sequuntur; & illa disparitas cultus & Religionis omnino est accidentaria materiæ ipsius contractus, secundum quod

47. Ratio Dicast. qua probatur indissolubilitatem esse juris naturæ.

Confirmatur ex c. fin. de Condit. appof.

Confirmatio rejicitur ex Coninck.

49. Resp. Dicast.

CONCLUSIO II.

In lege veteri licite solvebatur Matrimonium consummatum per libellum repudii.

Priniceps facile probatio hujus Concl. est id, quod legitur Deuter. 24. *Si acceperit homo uxorem, & habuerit eam; & non inuenierit gratiam oculis eius, propter aliquam fornicationem scribet libellum repudii, & dabit in manu eius, & mittet eam de domo sua. Et ut scies, per hoc libellum Matrimonium fuisse dissolutum, actum subiungitur: *Compe virginitatem maritum duxerit, & illi uxorem dedit, & de domo sua, vel certe mortuus fuerit, non poterit prior maritus recipere uxorem, quia polluta est & abominabilis coram Domino. Codices Hebraei & Graeci habent: Abominatio est coram Domino, & coram Domino priorum maritum redeat.**

Confirmatur: quia Deuter. 27. & 28. describuntur benedictiones piorum & maledictiones impiorum, nulla fertur maledictio super nuptias repudiarum, neque ulli à Prophetis tales nuptiae contingunt seu reprehenduntur. Non est autem verisimile, quod Deus permisisset incorrepta & impunita tot adulteria, quae ex illo repudio nata erant sequi, si Matrimonium non fuisset dissolutum.

Præsertim, dicitur aliquis, cum illa adulteria essent majus malum, quam uxoricidium, quod natum erat sequi, si non fuisset permissus libellus repudii. Quamvis enim uxoricidium, sit gravius peccatum adulterio; equidem plura adulteria possunt à malitia superare unum uxoricidium, ut autem ex libello repudii sequatur quamplurima adulteria, ut contumacet, cum ex negatione ejus, si non uxoricidium fuisset secutum.

Sed contra: si per libellum repudii verè dissolvebatur Matrimonium, ut vult Concl. ita ut mulier dimissa, valide ac licite possit ducere alium maritum, cum polluta & abominabilis facta est uxorem licet coram Domino? Cur reditus ad priorem maritum abominatio est coram Domino?

Ob quam causam talis mulier vocatur fornicaria? Jerem. 3. v. 1. *Vulgò dicitur: Si dimiserit vir uxorem suam, & recesserit ad alium, duxerit virum alterum? Nunquid recedatur ad eam ultra? Nunquid non polluta & contaminata erit mulier illa? Tu autem recesseris cum amatoribus multis: tamen recesseris*

ordinatur in naturale bonum propagationis & educationis prolis, consideratà educatione in ordine ad bonum naturale inferioris ordinis, id est, humani, secundum rationem societatis humanæ, & humanæ vitæ præcisè sumptæ, & ut abstrahit ab ordinatione in finem supernaturalem; hoc enim tantum respicit contractus Matrimonii, si stemus præcisè in jure naturæ; atque hoc bonum æquè potest habere locum cum quavis disparitate cultus inter conjuges, sed non potest æquè locum habere, si dissolubilis sit contractus Matrimonii, & ad tempus possit tradi dominium corporis; ex quo sequeretur incertitudo filiorum, & minus amoris parentum in liberos, & contra, & minus unionis & conformitatis parentum inter se, & in ordine ad procurandum bonum naturale prolis. Propter quæ omnia credendum non est, inesse homini eam potestatem transferendi dominium dissolubile, & non perpetuum. Hæc ille.

50. *Occurritur objectioni ex Pontio.* Neque obstat, quod sapientissimi Ethnici, rerum naturalium investigatores, existimaverint se habere eam potestatem. Nam (inquit Pontius sup. n. 15.) facile illi ignorantia juris labi potuerunt; cum non sit hæc res ex his, quæ immediatè deducuntur ex naturæ principiis. Nec mirum, si Judæi, cum audierunt, Christum, ad primam institutionem Matrimonium revocantem, dixerint: *Expedi non nubere.* Cum enim illis ex dispensatione Dei repudia licerent, asperum visum est, ab inveterata consuetudine recedere, & illam abrogari. Ita Basiliius.

51. *Contra:* Sed contra: si non sit hæc res ex his, quæ immediatè deducuntur ex naturæ principiis, sicuti reverà non est; signum profectò, quod indigeat positiva Dei voluntate seu institutione, quæ seclusa, si non licitè, saltem validè possit dissolvi mutuo consensu, non obstantibus malis seu damnis supradictis; imò aliquando licitè, quando scilicet ex dissolutione non timerentur illa mala seu damna; veluti si est Matrimonium tantum ratum, vel consummatum absque sobole, vel ea jam est commodè educata; & alioquin, si Matrimonium non dissolvebatur, jam timerentur majora mala seu incommoda, propter quæ Deus in veteri lege voluit, ut Matrimonium etiam consummatum, validè & licitè per libellum repudii dissolvebatur, ut videbimus Concl. sequenti, quæ talis est:

BIBLIOTHECA
SACRAMENTUM
PARIS